

GAZETA TRANSILVANIEI

991
Onor. Biblioteca Universității
SIBIU

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GHILBARIȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

ACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRASOV.
S.C. FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Jel lei 3.000 Autorități și Societăți lei 60
pe după tarif

Nr. 14 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/948 Sâmbătă 19 Februarie 1944 Anul 107

Vatra româ- nismului

de V. Branisce

Profesorul E. Gamillscheg, unul din cel mai competenți romanști ai timpurilor actuale, care a deschis perspective nouă în domeniul cercetărilor limbii române, a ținut în zilele trecute, la București, o extrem de documentată conferință despre „Contribuțiunile la istoria românismului din Sudul Transilvaniei”.

Conferențiarul a demonstrat că teritoriul vocabularului dacoromân se compune din două emisfere de tipuri lingvistice latine, diferite între ele. Cercetând arile cuvintelor a arătat cum se ciocnesc și se întâlnesc cuvintele pornite din două vetre: una situată în Muntenia în Nordul și Sudul Dunării, iar cealaltă, mai veche, situată undeva în Transilvania.

De aici a tradat românismul spre Est și Sud. Zonele în parte se întâlnesc la hotarele Munteniei, în parte la un val lingvistic care pornind din Nordul Basarabiei se îndreaptă spre Sud-Vest până la frontiera dintre Banat și Oltenia.

Exemple interesante și convingătoare au demonstrat că Sudul Transilvaniei a stat în epoca constituirii limbii sub influența Munților Apuseni și nicidecum sub o influență venită din Sudul Carpaților.

În urma acestor concluzii relese în mod evident că Românii din Transilvania nu sunt veniți din Sudul Carpaților.

Pentru susținerea acestei teze profesorul Gamillscheg nu a utilizat interesante lucrări ale istoricilor: Ladislau Gáldi, Ludovic Elekes, Ștefan Iuhász, Ladislau Makkai, Nora Polonyi, Andrei Toth și Zoltán Toth. Nici nu a luat în considerare teoria lor despre originea balcanică a poporului român și târzia lui așezare în Transilvania.

Pe semne că obiectivitatea menfionatelor lucrări lasă de dorit.

Că pe noi nu ne-au emoționat niciodată teoriile lor, nici lacrimile de crocodil pe care le-au vărsat, perpelindu-se de dragul nostru în curata strădanie de a ne lumina trecutul, nu e de mirare. Îi cunoaștem sub toate aspectele și le-am gustat din plin binefacerea civilizatorii. Nu este familie din Transilvania să nu-și fi plătit tributul de suferință. Nu este Român care să uite că aceste acrobații pseudo-științifice servesc de mușama pentru o nedreptate milenară.

Dar desmințirea pe care le-a adus-o recenta conferință a profesorului Gamillscheg este cea mai nimerită palmă pe obrazul unui popor ce nu-și cunoaște lungul nasului.

PE ȘLEAU

de
Ion Colan

Nu m'am putut dumiri niciodată, de ce anumite adevăruri nu se pot spune pe față, atunci când toată lumea le știe, le discută, le prilecește în fel și chip, fără ca prin aceasta să fie periclitat interesele cuiva. Așa, de pildă, nu văd întru cât s'ar deosebi o discuție publică asupra pretențiilor teritoriale ale Rusiei Sovietice asupra statelor baltice, Poloniei, Bucovinei și Basarabiei noastre, — fapt vânturat în coloanelor tuturor ziarelor — și, să zicem, adevărul că și noi avem ceva de spus în privința hotarelor de azi ale țării.

Ceva e foarte limpede: fie că vorbim, fie că nu vorbim, adevărul același rămâne. Dragoste cu sila încă n'am văzut.

Sovietele vor să ne ia Basarabia. Foarte bine. O spun pe șleau. Noi răspundem: Basarabia e pământ românesc și nu-l dăm. Și aceasta e foarte bine, e cinstit. N'avem nimic de împărțit cu Sovietele. Facă la ei acasă ce le place, aplice-și principiile de fricție a supușilor lor cum vor ei, noi nu ne vom amesteca niciodată. Fiecare e stăpân în casa lui; dacă vrea să-și bată copiii, n'are decât, da ă vrea să-i drăgostească, îl privește, dar în băătăura noastră are cine să măture, nu-i nevoie de intervenția cuiva.

Noi știm ce vor, ei știu ce vrem. Pozițiile sunt fixate. Mănila ni sunt fără mânuși. Orice gând alături de această realitate și oricum ar fi prezentat, e apă de ploaie. Deosebiri între cele două puncte de vedere sunt așa de adânci, încât mânușile n'ar face decât să prelungească boala.

Așa cum se prelungește în altă parte.

Toată Europa știe care ni-s durerile și pentru ce românismul se frământă de atâția ani. La posturile de emisiune străine problema noastră e discutată, e fixată în articole de ziare, în studii, în conferințe, numai noi o îmbrobodim, numai noi o tratăm cu somnifere, ca să dăm iluzia — cui? — că am adormit întru Domnul.

De ce, adică, n'ar fi mai corect ca, în mod științific și urban, să discutăm rănila care ne dor?

Și noi am vrea liniște în acest frământat continent. Și noi ne străduim, după puteri, fără a ne socoti, ca alții, „invincibila armada”, să realizăm pacea între popoare. Dar, ca să fim înțeleși, puțin ne pasă de armonia universală, da să ne mai vor s'o înapătuască, o fac pe spatele nostru.

Nu gândește un simplu ziarist așa, ci un neam întreg. Peste părțile unui gazetar se poate trece; învinsul va fi el și lumea nu se va prăpădi.

Turtele cu mac folosite la țară pentru adormit copiii, nu le mai mănâncă nimeni.

E ca și cum Americanii, azi ocupanți ai Italiei de sud, ar pretinde, că sunt proprietarii acestui pământ. Ca și cum Germanii, prin faptul că stăpânesc o parte din Franța, ar cede că Franța nu mai e a Francezilor.

Sunt convins, însă, că nici Americanii, nici Germanii nu se îmbată cu asemenea iluzii.

De ce s'or fi narcotizând însă alții cu visuri milenare, greu de priceput.

Iată un adevăr care trebuie spus pe șleau.

Problema agrării maghiară

de Kerék Mihály

(Extras dintr'un studiu apărut în 1939.)

Statistică

628.431	proprietari au mai puțin de 1 jugher
556.352	„ a 1—5 jughere
144.186	„ a 10—20 „
15.240	„ a 50—100 „
5.792	„ a 100—200 „
2.126	„ a 200—300 „
1.714	„ a 300—500 „
1.362	„ a 500—1000 „
581	„ a 1000—2000 „
187	„ a 2000—3000 „
117	„ a 3000—5000 „
101	„ a 5000—10.000 „
48	„ a 10.000—20.000 „
25	„ a 20.000—50.000 „
10	„ a 50.000—100.000 „
1	„ a 209.256.

Schior în plină viteză

Dacă s'a reparat și zugrăvit din nou biserica, comitetul parohial a hotărât ca oamenii să acupe în viitor toate strănile pe piață, însă după bătrânețea, rangul și onoarea fiecăruia, putând sta tot omul pe vechiul său loc, până la noua licitație.

Dar când politica să înfige și în sfânta biserică, atunci vedem ieșind la iveală întâmplări foarte triste!

Să vedeți numa, domnule președinte, cum au vrut liberării încarnați Florea Strimbu și Trifon Finichii, dușmanii mei de moarte, să mă scoată cu ajutorul Crugodlului din strana mea de consilier comunal și fost corator bisericesc, fiindcă am fost și voi fi cât voi trăi naționalist, ca tata și moșu-meu, care noi, dincoace de Carpați, am fost conduși totdeauna în Transilvania de umbrele sfinte ale martirilor Horia, Cloșca și Crișan și apoi de Vasile Lucaci, Coroian și Raț. cu Memorandu, din care motiv au fost închiși la Seghedin, spre rușinea ne mai pomenită a Ungurilor. Alt partid, afară de cel național,

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Ce-a făcut crodilul în biserică

de A. P. Bănuț

Domnule Președinte
și
Onorat Tribunal!

Prin prezenta viu cu adâncă stimă, rugându-vă să binevoiți a asculta întâmplarea mea din sfânta biserică cu țiganul Toma al Buhoaii, cunoscut în comună sub numele Crugodilu, el având pe spate o piele neagră, groasă și brăzdată ca numitul animal, din cauza că mumă-sa, Buhoia, când l-au purtat în trup, a văzut la țircus un crugodil natural, de carele spăriindu-se

momentan foarte rău, copilul ei a rămas pentru toată viața însemnat pe spatele sale cu dungi groase, ca periculoasa șopărlă de doi metri lungime din apele turburi ale Nilului.

Dar chestiunea asta nu interesează pe On. Tribunal și trecem la cauza susemnatului, care din junețea mea în sf. biserică am stătut totdeauna înainte, pe rândul stâng al strănilor, iar după ce politica liberară l-au declarat pe-al Buhoaii gojman al țiganilor, poporul nostru ortodox l-a răbdat și pe el între rumâni, dar numai în ultima strană din dreapta.

A VI-a șezătoare

a Cercul cultural „Astra” Șchei

Duminecă, în 13 l. c. la orele 4 d. m. s'a ținut în sala de festivități a școlii primare „Dr. V. Saftu” a 6 a șezătoare a cercului cultural „Astra”-Șchei.

Șezătoarea a fost deschisă cu *Imnul Regal* de către corul liceului comercial de băieți „A. Bârseanu” sub conducerea d-lui prof. Marcel Budescu.

Vice-președintele cercului, pr. V. Volneag exprimându-și bucuria pentru înțelegerea cu care răspunde populația din cartier chemărilor „Astrei” și mulțumind școlilor care prin programul lor înțeleg să lucreze pentru binele mulțimilor, prezintă auditorilor pe d-l prof. I. Bozdog, conferențiarul șezătorii.

D sa, vorbind despre *Transilvania noastră*, arată rolul frumos al Șcheienilor de odinioară în susținerea caracterului românesc al Brașovului. Ori de câteori a fost nevoie de demonstrații și de lupte, ca și în clipele de suferințe ale Românismului, acest cuib străvechi românesc și-a rostit cuvântul cu demnitate și curaj. Pentru multele și marile lui contribuțiuni Șcheiul merită o mai frumoasă soartă și mai multă tragere de inimă din partea celor chemați să-l înțeleagă chemarea pentru zilele de azi și de mâine. Trecând în revistă momentele de luptă ale Transilvaniei, conferențiarul a arătat că inima neamului nu va fi liniștită până la reîntregirea țării în toate drepturile sale, căci *Transilvania este a noastră în întregime*.

Elevul I. Mureșanu din cl. VI-a, a recitat cu mult sentiment „Ardealul”, apoi „Dolna” lui M. Eminescu.

Orchestra elevilor a executat mai multe cântece și poutpuriuri românești, făcând o plăcută impresie auditoriului elevii *Seucea R.*, *Radu Radu* cl. VII și *Radu I.* cl. V, ca și elevul I. Stan cl. VII care a cântat o frumoasă doină românească.

Au recitat apoi anecdote elevii *Comanță I.* cl. VI „*Badea la congres*” și *Comanța cl. VI* „*Solomon unguresc*”, storcând meritate aplauze.

Corul liceului a executat apoi un cântec popular și a încheiat șezătoarea cu imnul „*Pe-al nostru steag*”.

Ostenelile d-lui prof. Marcel Budescu și ale elevilor au fost călduros răsplătite de ascultătorii pentru care sala mare s'a dovedit neîncăpătoare.

Un cuvânt bun merită conducerea liceului „A. Bârseanu” pentru felul disciplinat cum se prezintă.

Minunata idee a d-lui Dr. Valer Stinghe cu *Palatul cultural*, își face drum viguros și cere să fie realizată îndată ce împrejurările o vor permite.

Cronicar

noi n'am recunoscut să mai existe în *Transilvania* și în *Bănăt*.

Dar închipuți-vă ce-au gândit să facă *Crugodilu* ieri, sâmbătă, în lipsa mea din comună, fiind dus la târgul de cai?

După ce libărarii s'au afumat bine în crijma jidovului, s'au dus tustrei la părintele Iogen Duvlea și zice *Crugodilu*, plin de fudulie țigănească:

— Părinte, am venit cu doi martori, precumcă vreau să preiau dela d-voastră strana întâi de pe mâna stângă, plătind momental arună 1000 de lei, care și la licitație eu voi lua parte cu siguranță și oricât s'ar sui prețul ei, chiar până la 10.000 dacă s'ar urca, tot n'am s'o las din mâna mea.

Părintele Iogen, blând cum este, i-au răspuns frumos:

— Măi Tomo, făt-meu, eu socotesc că *Ite Părgariu*, ca fost curator bisericesc și azi consiler comunal, va dori să-și păstreze strana lui, în care a

șezut taică-său 20 de ani, iar el stă de 10 ani împliniți. Dar până la urmă licitația va hotări, nu-i vorba, tot omul având dreptul să liciteze, prin urmare și tu!

Însă *Crugodilu*, scoțând repede din buzunari 1000 de lei, au zis, foarte țanțoș:

— Eu, de față cu martorii *Florea Strîmbu* și *Trifon Finichii* am depus pe masa d-voastră, părinte, arvuna — și fără să mai aștepte răspunsu Sf.-Sale au ieșit din casă, intrând apoi iarăși în crijma jidovului, unde, pe baza acestei daraveli s'au îmbătăt tustrei, rău de tot.

Sâmbătă noaptea m'am întors dela târg. Duminecă dimineața m'am dus la biserică, am intrat în strună și-am început a mă ruga lui Dumnezeu. Când să gat *Tatăl Nostru* zicând: „*Și ne iartă nouă păcatele, precum și noi iertăm...*” numa auz, în spatele meu, glasul răgușit și duhnind de rachiu, al *Crugodilului*: — „*Dă-te la o parte din strună, că așa-i locu meu!*”

In jurul portativului

Femeia în vleața compozitorilor celebri Chopin

de Lia Busuloceanu

trebuie să trăiască mai totdeauna de parte.

Iubire și suferință pentru talentul care zăcea în el și care-i cerea mai multe puteri decât putea găsi în bietul trup măcinat de boală.

Iubire și suferință pentru cele trei femei care au însemnat popasuri din ce în ce mai dureroase în drumul lui către moarte.

Și cât de invidiat va fi fost omul acesta pentru aparența înșelătoare a marilor lui succese.

Cele mai vechi și nobile familii îi puneau la dispoziție saloanele pentru a se lăsa vrăjite de arta neîntrecuteilor lui improvizații. Cele mai celebre frumuseți feminine suspinau fermecate de talentul lui și-i cereau lecții de pian. Artiștii îl iubeau, criticii cei mai temuți îi ridicau osanale, capriciile lui vestimentare lansau mode la Paris...

Dar undeva, subțil inelul fragil al succeselor, era o spărțură prin care bucuriile se scurgeau încet, odată cu vleața, păstrând pentru sufletul artistului numai tristețile.

Avea 19 ani când s'a lăsat pentru prima oară fermecat de o fată bălaie cu glas frumos. Constanța Gladkowska era cântăreață la opera din Varșovia. A fost o idilă primăvăratecă, țesută din priviri, strângeri de mână, un capăt de panglică și multe planuri de viitor. Impins de necesitățile carierei, Chopin pornește către Parisul tuturor năzuințelor artistice, cu imaginea Constanței în suflet, așa cum apăruse la ultimul lui concert din patrie: îmbrăcată în alb și încununată cu roze, cântând o arie celebră de Rossini „*O quante lagrime pertè versai!*”

N'avea s'o mai vadă niciodată, așa cum nu și-a mai revăzut nici patria. Lăsându-se de teatru, Constanța Gladkowska s'a măritat cu un nobil moșier polonez.

Bibliografie

„Cartea Românească”

Vlahuță Al. Din trecutul nostru. Ediția VI-a. Buc., 1943, p. 219. Lei 340.

Sadoveanu Mihail. Soarele în baltă. Ianuarie 1944, p. 417. Lei 700.

Sadoveanu Mihail. Noptile de Sânziene. Buc., Ianuarie 1944, p. 266. Lei 400.

Teodoreanu Ionel. Arca lui Noe. Roman. Ediția III-a, Buc. Ianuarie 1944, p. 560. Lei 860.

Spăranția Th. D. Anecdote populare. Vol. I., ediția IX-a. Buc. Septembrie 1943, p. 320. Lei 450.

Alte edituri.

Almanahul ziarului Bucovina pe anul 1944 Cernăuți, „*Dacia Traiană*”, p. 220. Lei 100.

Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1942, întocmit de *Victor Brătulescu*. București, Monitorul Oficial, 1943, p. 200.

Daicovicu C. Asupra unor lucrări în legătură cu *Dacia Romană*. (Extras din Anuarul Institutului de Studii Clasice. Vol. IV. 1941—1943) Sibiu, 1943, p. 36.

Părintele Iogen ieșise în fața altarului, cu mâinile în slavă, cântând: — *Sus s'avem inimile!*

Fac, încetșor, către țigan, să nu m'auză oamenii:

— Ce-i cu tine, măi Tomo? Ție nu ți' bine?

Da al *Finichii* îl împingea pe din-dărăt pe țigan, îndemnându-l:

— Nu-ți fie frică, mă, acupă-ți strana, c'ai plătit arvuna! Atunci țiganu, nici una, nici alta, să bagă ca orbu peste mine, fără să fie loc pentru al doilea om, necum pentru un țigan buzat și negru ca el, că unde s'arată *Crugodilu*, se întunecă locu de negreața lui!

Zic, în gându meu: „Ce m'oi face, Doamne, cu urtu asta, în sfânta biserică? De-oi ieși din strana, în care stau de zece ani, o să zică Rumâni că-s un fricos și-un mizerab”.

Cum sta *Crugodilu* în spatele meu, ce-mi dă'n gând? Mă las odată,

A 7-a șezătoare

a Cercul cultural „Astra” Brașovul-vechiu

În ziua de 3 Februarie 1944, în localul școlii primare No. 3, cercul cultural „Astra” Brașovul-vechiu continuându-și activitatea de zidire și înălțare sufletească, în aceste timpuri turburi, a ținut a 7-a șezătoare publică.

Partea artistică a programului a fost executată de elevele cl. III-a de sub conducerea d-nei *Barbu*, inv. care s'a achitat minunat de această parte a programului.

D-l *Traian Popa*, inv.-dir. face apoi o cronică a evenimentelor.

D-na *E. Săbădeanu*, patroana și presidenta de onoare a Reun. Fem. Ort. din Brașovul-vechiu, conferențiază despre „*Misiunea femeii române*”. Deși trecută de 70 ani, d-na Săbădeanu a dovedit trăind și cu această ocazie că sub impulsul unui puternic sentiment național este cu sufletul mereu tânăr, mergând în același pas cu luptătorii pentru ridicarea și întărirea credinței într'un viitor mai bun al neamului nostru.

D-na Săbădeanu în conferința d-sale, ducându-ne cu gândul în îndepărtatul trecut, ne arată peste tot aportul însemnat al femeii române în momentele cruciale ale neamului.

Datorită acestei femei în colibele izolate, ascunse prin văile și crepăturile munților de groaza năvălirilor, s'a păstrat cel mai scump tezaur al neamului: limba, legea și datorile.

Din aceste timpuri de izbeliște răsună peste veacuri cuvinte mamei lui Ștefan cel Mare care își întoarce copilul la luptă.

Dacă în trecutul neamului aportul femeii a fost atât de însemnat, femeia de azi este datoare a fi vestala căminului, întreținând mereu aprinsă pe vatra străbunilor noștri flacăra credinței, izvorul virtuților, care a încălzit inima neamului, știind că un neam trăiește atât cât focul sacru al credinței îi încălzește sufletul și inima.

D-nei Săbădeanu îi mulțumește d-l *Dr. Cornel Voicu*, președintele cercului cultural, care o prezintă ca pe o luptătoare naționalistă subtristă stăpânire maghiară, când a fost internată alături de alți frunțași ai vieții noastre politice, — dând-o drept pildă vrednică de urmat tuturor femeilor române.

Astfel, Românii brașovecheni înțeleg să petreacă sărbătorile, întărindu-se în aceste timpuri turburi în credința în Dumnezeu și dragoste de neam, sub conducerea înțeleaptă a frunțașilor lui grupăți sub gloriosul drapel al „Astrei”.

Pr. Ion Comșa

Notă. — Proxima șezătoare culturală se va ținea Duminecă 20 Febr. 1944 ora 3^{1/2}. Va conferința d-l medic Dr. Valer Stinghe, vorbind despre boalele sociale.

După conferință va urma un frumos program artistic.

apăsat, cu potcoava cismii peste panțoiul lui de pânză, tomna pe deștiu al mic, unde are bătătura. Face țiganu, subțirel de tot: „iiii”, ca purcelu de lapte când îl injunghii, apoi să trage repede din strană și pleacă din biserică, schiopând, cu numiții doi libărari după el.

În sfârșit, ce v'am povestit pânăci treacă-meargă!

Da acuma să vedeți, domnule președinte, strămbătatea și nelegiuirea ce-o hotărit să facă ei cu mine: să mă părască la Tribunal, având doi martori, cumcă nu l-am lăsat pe *Crugodilu* să între în strana lui, l-am matraltat în biserică, făcându-i și-o lizeune corporală la degetul cel mic.

Un punct încă și mai adânc este că, în procesul acesta, vreau să ceară dela D-Voastră să trimiteți ca judecător pe d-l *Misu Burtică*, care fiind și dânsul libărar în politică, „are să-i scoată hreanul pe nas lui *Ilie Pigariu* și să-i arete cum trebuie să să poarte

Brasovul de azi

Prof. Ioan Lupas

va fi sărbătorit de intelectualii Braşovului în ziua de 19 Februarie c. după conferinţa pe care-o va ţine în sala Curţii de Apel, la orele 18 despre „Fazele istorice în evoluţiunea constituţională a Transilvaniei”. O masă care va aduna în jurul istoricului dela Sălişte tot ce are Braşovul reprezentativ, organizată în ospitalierele saloane ale „Casinei Române”, va însemna, din punct de vedere spiritual, o nouă dovadă de solidarizare cu valorile ardelene.

Sburătorii României

este titlul conferinţei pe care o va ţine d-l comandor av. Alex. Demetrescu, directorul revistei „Aripi româneşti” în cadrul Universităţii libere muncitoreşti, la 20 Febr. c. ora 11,30.

Conferinţa d-lui prof. I. Colan despre „Muncă şi solidaritate naţională” care era programată pentru această dată, se amână.

Actualitatea ideilor sociale ale lui Platon

constitue miezul comunicării pe care o va face d-l prof. Pavel Rosca, Vineri, 18 c. ora 18,15 în cadrul „Institutului de cercetări sociale şi economice din Str. Nicolae Iorga.

Geoeconomia Transilvaniei

şi-a intitulat conferinţa pe care o va ţine d-l prof. Eugen Demetrescu, secretar general al Ministerului de Finanţe, Duminecă, 20 Febr. c. ora 11,30, în ciclul organizat de către „Extensiunea Academică” (Sala Camerei de Industrie şi Comerţ).

Prof. G. Moroianu,

fost rector al Academiei Comerciale din Cluj, pe lângă multele cărţi şi reviste pe care le-a donat şi le va mai dona Bibliotecii „Astra” Braşov, lucrează de multe săptămâni la o foarte preţioasă selecţionare a arhivei personale care, în curând, va îmbogăţi secţia de manuscrise a acestei bibliotecii publice. Sunt sute de plicuri cu scrisori şi documente care privesc oameni şi fapte dintr-o eroică epocă românească.

Şi astfel, încet-încet, adunând arhive vechi şi nouă, instituţia braşoveană va forma, cu timpul, un centru în care cercetătorii noştri vor fi obligaţi să se oprească.

Fotografiile

care apar cu suficientă regularitate în gazeta noastră, nu vor să însemneze o pipăire a terenului în vederea transformării gazetei în foaie ilustrată. De altfel cititorii vor fi observaţi că nici n'avam decât 3-4 clişee; Mihai Viteazul, Avram Iancu, Căcoşul de munte din munţii Rodnei şi un skior în plină viteză. Să nu ni se ia în nume de rău deasa lor întrebuintare şi să nu ni se ceară o explicaţie publică scrisă.

BRASOVUL DE ALTĂDATĂ

Din trecutul medical al Braşovului

Canalele oraşului

de Dr. Emil I. Bologa

VI

Alimentarea unui oraş cu apă reprezintă, de sigur, una din condiţiile principale ale unei bune igiene. În această privinţă, Braşovul a avut din cele mai vechi timpuri apa necesară. Dela poalele Poienei curgea o vale (în cursul său primea mulţi mici afluenţi), care brăzda oraşul în toată lungimea sa, ramificându-se în nenumărate canale. Aceste canale deschise aduceau apa necesară meseriaşilor (pielari de ex.), apa cu care se curăţau străzile şi apa cu care se stingeau eventualele incendii. Canalele unite între ele şi formând o reţea deasă, asigurau astfel aportul de apă celor mai multe din străzile Braşovului. Ele erau făcute din lemn şi nu erau acoperite decât acolo unde se trecea peste ele. În anul 1804 de abia au fost acoperite cu pietre în centrul oraşului. A rămas descoperit numai canalul din Strada Neagră, apa fiind necesară pielarilor, foarte numeroşi aici. În 1896 a fost acoperită şi această stradă.

Canalul principal începea la morile din Şcheiu, trecea pe lângă poarta din Strada Ecaterinei şi venea în centrul oraşului. Canalul Prundului venea şi el dela mori, trecea pe lângă Biserica Sf. Nicolae alimentând Strada Neagră şi Castelului. Strada Castelului avea apă dintr'un canal din Valea Cetăţii, care datează din anul 1490. În cronicile din 1526 se poate citi: „pro magno canali ad collum Burgi asp. 18”. Acest canal este desfiinţat în anul 1896, apa din Valea Cetăţii servind de atunci

conductei mari a oraşului, care atunci ia fiinţă.

Cerinţele igienei (murdăria şi mirosul mai ales) ridică în curând problema unor canalizări subterane, al căror început îl găsim la sfârşitul secolului al XVIII-lea dar mai ales la începutul celui de al XIX-lea.

Astfel, în anul 1887 spitalul militar (Truppenhospital) era legat de canalul din Tigănie printr'o conductă subterană lungă de 741 metri.

Aceştia au fost precursorii canalizării subterane propriu zise a oraşului Braşov, care s'a făcut în anii 1907/1908.

Apa acestor canale se scurgea în parte prin canalul din Strada Lungă, parte prin cel din Braşovul-Vechiu, în canalul Timişului, care recolta întreaga cantitate de apă a Braşovului. Acest canal al Timişului exista deja în anul 1500. Pielarii plăteau oraşului un impozit de 4 florini pentru apa acestui canal (a cerdonibus ex parte aquae Thymes-1513).

În sec. XVI începe adevărata canalizare, ţevile necesare fiind făcute din trunchiuri de brad, prelucrate apoi de către ţigani, care le făceau întărituri de fier (numite Bwssen). Aceste ţevi nefiind durabile erau necesare reparaţii aproape anuale. În anul 1803 de abia, Langendorf primeşte ordin dela primar să facă o schiţă a canalizării oraşului.

1) Un model se poate vedea la Muzeul „Astra” Braşov.

Dintr'o arhivă secretă braşoveană

Statul poliţist

de I. Bozdog

XXVIII.

Dr. Valer Branisce şi Victor Branisce urmăriţi de poliţia ungurească.

Cu prilejul sfinţirii noii biserici, Sf. Treime, prin mitropolitul I. Meşianu, Braşovenii au făcut o impresionantă manifestare românească primindu-l cu un banderiu de 300 călăreţi. Poliţia, cercetând amănunţit îmbrăcămintea şi harnaşamentul cailor, raportează prefectului că la un călăreţ s'a descoperit o rosetă tricoloră, la un cal o mică panglică tricoloră, iar în biserica din Braşovul vechiu lumânările erau aranjate

în chip de tricolor, pe care însă nu le-au atins. La retragerea cu torţe a vorbit V. Goldiş, iar între participanţi era şi Dr. Valer Branisce, sosit din Cernăuţi. (Nr. 98/Res. — 21 VI. 1899).

Abia trec câteva zile şi la 4 Iulie Ministerul de Interne cu Nr. 432/Res. cere urgent prefectului relaţiuni asupra lui Valer şi Victor Branisce în baza unei adrese a oraşului Cernăuţi.

Prefectul roagă pe căpitanul oraşului Farkas Mihály, la 8 VII. 1899 cu Nr. 107 Res., să facă cercetări detaliate şi să-i raporteze urgent.

Dau în cele de mai jos raportul poliţiei în întregime: Nr. 144/Res.

Măria Ta Domnule Prefect, camerar cesaro-crăiesc!

În urma ordinului Nr. 107/Res. din 8 Iulie am făcut cercetările privitoare la fraţii Branisce şi despre rezultatul acestora am onoare a Vă raporta următoarele:

Dr. Valer Branisce a fost profesorul liceului românesc de aici, dar la cererea sa a fost concediat din legăturile instituţiei şi în locul său a fost numit alt prof. titular, deci nu e verosimil că i s'ar fi dat numai un concediu de câţiva ani.

Acest Valer Branisce a figurat de fapt — înainte de aceasta — ca mare agitator român în părţile ardelene ale Ungariei şi a fost condamnat pentru delict de presă şi agitaţi în trei rânduri, mai în urmă la 2^{1/2} ani.

Şi patria noastră de aceea a părăsit-o, fiindcă a simţit că aici i se urmăreşte fiecare pas şi faptă, şi că nimic nu mai poate îndrăzni fără pedeapsă.

Aici circulă pe buzele tuturor, că se aşează în Cernăuţi, îşi câştigă cetăţenia austriacă, se va alege deputat şi ca atare va duce înainte aspiraţiunile româneşti în Reichsrathul din Viena. Cei ce cunosc pe acest Valer Branisce, afirmă că sigur că şi în noua sa patrie va servi propaganda românească şi în interesul acestela depune mare muncă. În general este peste măsură de neastâmpărat şi este cunoscut ca un agitator înfricoşat. La primirea din 17 I. c. a Mitropolitului Meşianu a fost aici şi Branisce şi a locuit în str. Prundului No. 1 din Şcheiu şi a stat aici până în 11 a lunii curente, când s'a reîntors la Cernăuţi.

Victor, fratele lui Valer Branisce, încă este de 2 ani la Cernăuţi şi este ajutorul şi redactorul fratelui său în redactarea ziarului „Patria” şi auditor al Facultăţii de Drept de acolo.

Datele personale ale lui Victor Branisce, comunicate de Magistrats Präsidium sunt adevărate. Este fapt că dela 1 Oct. 1892 şi până la 30 Sept. 1893 a fost în Reg. 82 Inf. ca telerist. Dela 1 Ian. 1894 a fost numit locotenent în acelaşi regiment şi spre a se activa a intrat în serviciu de probă la 5 Mai 1894, dar în acelaşi an la 23 Sept., pe motivul că a primit stipendiu pentru continuarea studiilor, a renunţat de bună voie la situaţia de ofiţer.

Atunci s'a înscris la filosofie, voind să fie profesor şi pentru continuarea studiilor a primit un stipendiu de 700 fl. dela biserica Sf. Nicolae. În 1897 însă a părăsit Universitatea din Budapesta şi s'a dus la Cernăuţi la fratele său, şi acolo — după cum am spus — s'a înscris la Drept.

Tatăl lor a fost pretor în Mercurea şi dela moartea lui, mama lor văduvă trăieşte din pensă lunară de 25—30 fl. În afară de această pensă nici mama, nici fiul, nici cele două surori n'au niciun fel de avere mobilă sau imobilă şi nici venituri.

Dintre cele două surori amintite, pe una a luat-o în căsătorie directorul liceului de aici; cealaltă încă e cu mamă-sa, care locuieşte aici în str. Prundului No. 11, într'o locuinţă foarte modestă, închiriată.

Braşov, la 21 Iulie 1899.

Căp. oraşului, Farkas Mihály

Aceste date asupra fraţilor Branisce sunt raportate de către Prefect Ministerului de Interne cu Nr. 114/Res. la 22 Iulie 1899.

un naţionalist cu un libărar, chiar de-ar fi numai episcop niorustic”. Aşa să laudă ei, tustrei, printre oamenii din comună.

Eu, onorate domnule preşedinte, am fost un rumân de pace şi de cinste. Datorii n'am. Proces încă n'am avut de când mă ştiu pe lume. În curtea mea s'o învărtit totdeauna patru boi, doi cai şi două vaci de lapte, pe lângă dobitoacele mai mărunte. Acuma-s şi consilier comunal. Dar o ruşine ca asta, n'am mai petrecut în viaţa mea: să mă părăscă pentru lovire în biserică, o scârbă de ţigan, în chip de crugodil.

Să mă iertaţi, dacă am să închei întâmpinarea mea cu câteva cuvinte de mare durere:

Nu lăsaţi, domnule preşedinte, să între politica în judecătorii!

Iar dacă ţiganul va veni cu două mărturii strimbe, eu voi veni cu părintele logen şi cu tot Consiliul Comu-

nal, ca să aile Onoratul Tribunal cine-i Crugodilu şi cine-s eu?

Subt Unguri, noi Rumânii am fost persecutaţi, bătuţi, chinuţi şi întemniţaţi, iar procesele noastre naţionale, toate le-am pierdut.

Dacă şi în România Mare, îndrăznesc să ne incalce acuma ţiganii şi să-şi bată joc de noi toţi crugodilii din India, — atuncia nu-i departe sfârşitu Veacului şi-al Rumânilor!

Dealul-Lung, 15 August 1930

Ilie Pârgariu
cons. com.

N. R. În schiţa d-lui A. P. Bănuţ cititorii sunt rugaţi să nu vadă decât literatură.

Curierul „Astreii” Braşov

Majoritatea intelectualilor, comercianţilor şi industriaşilor braşoveni fac parte din „Astra” ca membri pe viaţă şi fondatori. Sunt, însă, mulţi din cei mai recent veniţi în oraşul nostru, care nu figurează nici măcar ca membri activi.

Când o instituţie ca Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român are, în vremuri ca acestea, atâtea îndatoriri materiale; când prin însăşi literatura de statute pusă de Şaguna la temelie ei, de o anumită solidaritate era vorba, poate nu facem rău aducând aminte celor ce nu fac parte din „Astra”, că au obligaţia de a se înscrie printre membrii ei.

Taxele sunt: Activii, pe un an, lei 100, pe viaţă lei 1000 şi fondatori lei 2000, odată pentru totdeauna.

Inscrieri se pot face la Secretariatul „Astreii” Braşov, B-dul Regele Ferdinand Nr. 12.

Marele dascăl al omului: Natura

Cu toată istețimea minții lui, nimic nou subț soare n'a născocit omul. Cel mult a îmbunătățit sau a combinat cele aflate în natură. Acul cu care coase gospodina, e pliscul subțire și lung al păsărilor numite cusătorese; își clădesc cuibul în o pungă de frunze prinse cu fire trecute prin găurile făcute cu pliscul. Rândunica își construiește cuib de lut amestecat cu paie, ca și pereții caselor omeștii făcute din lut, călcat cu paie. Păianjenul, ca să nu se încurce firele ce le țese în subțirea pânză ce o pune în calea muștelor, are la picioare o rășchitoare în totul asemenea pieptenului cu dinții rari loloșii de om.

Niciunul din uneltele de războiu ucigătoare nu e nou. Păsările sunt aeroplane vii dar și nave sburătoare. În trupul lor au saci cu aer cald, ușor, cum au aeronavele sacușori plini cu gazul hidrogen. Păpădia își imprăștie copiii ei — semințele, — în același fel cum se lasă din aeroplan parașutiștii.

Chiar când își închipue că a născocit ceva din nou, omul caută să perfecționeze tot după natură. Forma corăbiilor mai mult de a peștelui se apropie. În apele mărilor cei mai iuși sunt rechinii, care dau târcoale vapoarelor, făcând 50 kilometri pe oră. S'a constatat că forma lor este alta decât a celorlalți pești, cu botul mai ascuțit, cu gura dedesubtul botului. Ei n'au urechi, capace ale plumănilor, care, oricât, opresc apa. Au numai niște cheotori pe laturile gâtului, prin care apa intră, cu oxigenul trebuitor, de se nasc vârtejuri care măresc puterea de împingere a corpului în apă. La fel servește și pielea rechinii.

Continuare în pag. 5 a

Cupe de aur

de pr. Ion Scurtu

S-tă scris în Scripturi că nu este vrednic omul să deschidă cartea tainelor și să descurce firul încălțit al vremii. Poate alunga teama și izvorul lacrimilor să-l sece, atunci când înaintea Mielului cade și cupa de aur a inimii e plină de rugăciuni.

O ce taine adânci se urzesc în preajma ta când genunchii cad la pământ, mâinile se unesc și buzele șoptesc cuvinte fără meșteșug lui Dumnezeu!

Da, să te rogi chiar în genunchii. Așa să strunim firea noastră trufașă. Pomul trebuie să-și scuture podoaba, florile, altfel n'aduce rod nici omul până nu-și alungă mândria.

Să nu mai rămână nimic în cale: nici podoaba, nici durerea, înșelăciunea bogăției, spaima care îngrozește ziua de mâne. Toate să le alungi. Chiar oamenii să-ți pară umbre, să nu mai vezi nimic în apropierea ta și lumea întreagă să se topească în neguri depărtate.

Dincolo de aceste neguri ce învalue, și de păcat ce desparte de Dumnezeu, tu să-ți deschizi limpede și curată albia prin care curge darul și harul bogat al cerului.

Aici să vii tu, să te întorci cu fața către Domnul, să strigi, să aștepti, să nădăjduiești neîncetat prin lacrimi și rugi, ca să găsești din nou pe Dumnezeu.

Vremea de astăzi e vreme de rugăciuni. Așa ne spune porunca sfântă a bisericii, dar tot acesta este și freământul nepotolit al clipeilor ce trăim. În adâncimi nemăsurate de pământ mereu se simte cutremur. În răsărit de zări, se ridică geana roșie a focului, ce colcăie în depărtări, iar tăria cerului este brăzdată de fulger și nor, prevestitor al vremurilor grele de furtună.

Sunt atât de mari suferințele și cugetele aprinse și încercate de ură, încât numai de sus putem aștepta mântuire.

Până acolo să se înalțe ruga noastră ca să aplece îndurarea cerului. Ea să ajungă unde nicio armă nu ajunge, dar nu ca să ardă și ucidă, ci Duhul cel Sfânt să sălășluiească iarăși viața și pacea între noi.

De acolo, printr'o fierbințe și stăruitoare rugă să cerem ajutorul lui Dumnezeu pentru cei ce țin astăzi în

mâna lor cârma vieții noastre, pentru vremi pașnice și pentru mare milă.

O Doamne, din preajma altarelor, de lângă lespedeaua lor rece și scaldată în lumină, de unde se aruncă bobul cel sfânt al Evangheliei, fă-l să incolțească, ajută-i să crească și să lege rod în răzvoarele inimii noastre, așa precum roua îmbelșugată a dimineții ajută semințelor să incolțească din brazda, răsturnată cu atâta vrednicie.

„Să zicem toți din tot sufletul și din tot cugetul“, cu biserica întreagă, rugăciunea noastră, ca să ne apropiem de Dumnezeu.

Stăruiești în rugăciune, pentru că sufletul lipsit de ea se ofilește, tânjește, pierde pe Dumnezeu, el se stinge, moare.

Intrați în biserică, însoțiți ruga voastră cu a preotului. Căutați-L pe Domnul, strigați-L, nădăjduiți în puterea Lui, și veți vedea că și sufletele voastre, ca ale bătrânilor din Scripturi, vor fi boabe de rouă, cupe de aur, potire încercate cu rugăciuni.

Zilele voastre se vor împărtași din ele și chiar în grele suferințe veți fi mulțumiți

Un cărturar care nu și-a uitat satul natal

Primim din partea pâr. Gh. Grama scrisoarea ce urmează și îi facem loc cu atât mai bucurios, cu cât ea ne aduce o confirmare și un ecou al articolului nostru „Cărturarul să nu-și uite satul din care au plecat“ apărut în Nr. 24—1943 al „Folii pentru minte etc.“

Domnule Redactor,

Articolul d-v, privitor la îndatoririle cărturarilor față de satul din care s'au ridicat, mi-a umplut sufletul de bucurie. Adevărul mărturisit într'ansul este cuvânt de întărire pentru cel vrednic. Dacă lipsuri de tot felul stăruie amenințătoare asupra poporului, acestea sunt datorite, în mare măsură, uitării păgubitoare ale celor ridicați din mijlocul lui.

Un mare păstor de suflete spunea, că oamenii cu învățătură, porniți dela glie, ar trebui să se asemene cu apa. Ea se ridică de pe pământ sub formă de vapor, aceștia se prefac în nori care, după ce colindă văzduhul, se lasă ca o binecuvântare pe pământul din care s'au înălțat.

Trezirea întregii fiiri, după o ploaie îmbelșugată, este licoana îndepărtată a înviorării pe care ar lua-o satele și cartierile mărginașe ale orașelor, dacă toți cărturarii și-ar înțelege chemarea. Am avut și avem totuși, astfel de exemplare de vrednici. Foarte adesea însă opera lor binecuvântată se deslășoară pe tăcute, ca tot ce izvorăște din prisosul inimii. Deși pentru educația multămintii nu e fără folos ca din când în când să iasă la iveală, ca unidelemnul deasupra apei, și faptele lor de bine.

— Continuare în pag. 5-a —

DECLARAȚIE NU DAU!...

de Vasile V. Sassu

Pe geamurile micului orașel provincial gerul scrisese versuri din albumul iernii care sosise cu rădvanul alb din pustiri, prea de vreme.

În curtea unei cazărmi câteva comenzi scurte, un ropot cadențat, apoi se stinse totul înăbușit în troianul moale ca puful.

Pe străzile singuratice, ici colo câte-un întârziat, aleargă cu nasu'n guler tușind pe'nfundate.

La capul podului de ciment, peste care trece vânăta șoseaua națională, un automobil luxos, alunecând ușor ca fulgerul pe luciul șoselei, ajunge din urmă un car cu lemne care scârțâia în toate glasurile de-ți vâjâiau urechile.

Stăpânul carului, un moș cu căclulă albă și mare, cât o ha-

niță, îndeamnă de zor juncanii să tragă spre dreapta. Lucru zadarnic. Boul din dreapta nu se supune. Cât ai clipi din gene ușa luxoasei mașini sări din țâțâni isbită fulgerător în osia carului, iar mașina dornică de popas, se propti pe o rână lângă pilonul de ciment al podului.

Zarvă, grămădeală de oameni care răsăreau ca din pământ. Sergenți de stradă își fac loc cu coatele prin mulțime.

Din mașină ies pe brânci doi domni. Unul înalt cu ochelari cu ramă de aur, unul tot așa de înalt dar burtos ca'n vremurile bune.

Cel cu ochelari e cu fruntea încrățită de mânie și-l gata să sară cu bastonul, la Hurdubete,

care sta înlemnit c'o mână înfiptă'n șerpar.

Un comisar se ivi pe neașteptate. Loc! loc!...

— Domnule comisar dobito-cul asta de țaran...

— Ssst!

— D'apoi ce vrei mă domnule? Ce eu...

— Ssst! La poliție!

— Cum te cheamă moșule?
— Gheorghe Hurdubete, să trăiți!

— De ce n'ai tras pe dreapta?
— Să trăiți, domnule șef, n'a vrut haramu din cea, că eu mereu l-am înghițit, bată-l pustia.

— De ce n'ai oprit domnule mașina... Cum vă numiți?

— Csere Astaloș. Domnule, eram la cotiture și am fluerat cu moșine la el din vreme, de ce n'ai tras la un parte?

— Auzi nene Hurdubete, plă-tești ușa automobilului.

— Eu! Să trăiți domnule șef,

odată cu capu! Domnii ăștia cu motoru sânt de vină. De ce n'au oprit de grabă, de ce s'au vârit oblu în carul meu. Dar dacă-l omora pă-l dă'n stânga!

— Trebuie să mor și po tinel...

— Ssst! Domnule Astaloș, aci vorbim altfel.

— Da eu ce facem cu turism?
Ce-s eu de vină, zise comisarul? Hurdubete se plimba de colo până colo prin poliție și injura. Tii! bogdaprostea lui de Joian, că de azi dimineață am bănuieț eu ceva, de când mi-a vărsat troaca cu țărâte.

— Domnule, ce facem cu ușe? Moșine ste po burte și eu trebuiem să plecăm?

— Tăcere! Dați câte-o declarație.

— Traiți domnule șef, eu declarație nu dau odată cu capu!

— Moșule! Dai declarație ori te bag la arest?

— Bagă-mă și'n gură de șarpe, dar declarație nu dau. Ehe, cu

limbă de moarte mi-a lăsat bietul taica: „Măi Gheorghe, cât vei trăi tu, odată cu capul să nu dai declarație! Heei! N'o plătit el săracul o viață de om după urma declarațiilor? Comisarul sta nehotărît, neștiind ce să facă, să iasă mai bine.

— Moșule, dai declarație că de nu e rău. Știi ceva carte?

— Nu știu, să trăiți!

— Nu știi nici să te iscălești?

— Nu știu.

— Atunci..., o scriu eu.

— Asta..., cum vrei dumneata, da..., eu... Comisarul se apucă și scrisse declarația la o mașină de scris, după multe întrebări scoase cu șapte rânduri de sudori. Mai rămânea de iscălit.

— Pune degetul aici!, spuse comisarul.

— Cine? Eu!? Odată cu capu! Comisarul era la sfârșitul răbdărilor. Ochii îi scânteară de

Informațiuni

Abonamente de sprijin

Banca Generală de Credit Brașov	Lei 4000
Moara și Țesătoria, S. A. Lugoj	2000
„Besco“ Fabrica de licher și rom, Lugoj	2000
„Crasna“ Casă de Păstrare S. A. Lugoj	2000
Dir. Dragoș Navrea, Brașov	1500
General Virgil Economu, București	1000
Prof. Dr. Iuliu Moldovan Sibiu	1000
Dr. Ionel Dobrin, Lugoj	1000
C-dor Vodă Alex., Brașov	1000
Avocat Gh. Aldea, primar, Mangalia	1000
D- Titus Maier, avocat Sibiu	800
Gheorghe Russu, dir. B.N.R. Tulcea	500

Inaugurarea „Creditului Național Industrial“, filiala Brașov

Prin inaugurarea sucursalei „Creditului Național Industrial“, la Brașov s'a împlântat un stâlp puternic pe care se va sprijini cu nădejde industria ardeleană. S'a realizat în felul acesta o veche dorință, aceea de a avea la îndemână un institut care să cunoască nevoile regiunii și să înlesnească credite Românilor, proprietari de industrii, al căror capital nu este îndestulător. Prezența „Creditului Național Industrial“ a fost simțită cu mult înainte de a se deschide sucursala dela Brașov, care să deservească și județele: Făgăraș, Sibiu, Alba, Turda Cluj Târnava Mare și Târnava Mică. Jumătate din plasamentul Creditului național industrial, adică 10.000.000.000 lei, se găsește în Ardeal și Banat. Industria de peste munți a cunoscut deci binefacerile creditului. Singurul inconvenient era: depiasarea. Prin inaugurarea sucursalei dela Brașov a fost înlăturat și acesta. Sediul Institutului se află într'un local oferit de Primăria municipiului.

La inaugurare au participat d-nii: col. Manole Enescu, prefectul județului; dr. N. G. V. Gologan, primarul municipiului; dr. Victor Jinga, rectorul Academiei Comerciale și Industriale din Ardeal; ing. Ion Ionică, președintele Camerii de comerț și industrie; dr. Nicolae Căliman, președintele „Astreii“ culturale; Sabin Cioranu, directorul „Băncii Naționale“; Aurel Dongoroz, directorul „Băncii Românești“; Gh. Curcă, directorul băncii „Albina“; Savu Chirișescu, inspector general financiar; prof. Ion Colan, conducătorul „Gazetei Transilvaniei“; Gavril Pop, dir. ziarului „Tribuna“; prof. univ. Hașieganu; W. Schreiber, directorul fabricii „Scherg“; Fritz Copony, directorul fabricii „Schill“; ing. Mircea Grosu-Viziru, directorul general al uzinelor I. A. R.; ing. Grigorescu, directorul uzinelor „Farola“; Gh. Baboe, directorul „Creditului Național Agricol“; Nicolae și Titu Teodorescu, proprietarii Institutului cartografic „Unirea“; ing. Gh. Urdăreanu, directorul „Industriei lemnului“-Codlea; dr. Octavian Stoichiță, directorul fabricii de cauciuc; C. Nicolau, director de cabinet al primăriei municipiului; iar din partea „Creditului Național Industrial“ au fost prezenți d-nii: Gh. Dimitriu, director general; Gh. Brânzescu, secretar general; N. Niculescu, directorul sucursalei locale; inspector dr. M. Stoica, subdirector; av. Paraschivescu, directorul contabilității centrale; inspector Ionescu, șef contabil; Gh. Catrava, casier, ș. a.

Serviciul religios a fost oficiat de pâr.-prof. Ioan Popa, după care au luat cuvântul: d-l dr. N. G. V. Gologan, în numele municipiului.

În numele comerțului și industriei d-l ing. Ion Ionică și d-l col. Manole Enescu, ca prefect al județului.

Ultimul a luat cuvântul d-l Gheorghe Dimitriu, directorul general al Institutului.

Cronica Războiului

Frontul diplomatic

Intre Anglia și Turcia

a intervenit un desacord care, pornind dela natura militară a chestiunilor în litigiu, s'a transformat într'un fapt de natură diplomatică. După ce guvernul turc a fost supus în ultimele luni unei puternice presiuni din partea aliaților, o comisie militară engleză sosită pentru negocieri a pretins baze navale și aeriene pe teritoriul statului turcesc. Guvernul, socotind că acest lucru ar echivala cu intrarea în războiu, a refuzat să satisfacă cererile engleze, ceea ce a dat loc unor semnificative atacuri ale presei britanice împotriva guvernului dela Ankara.

Acordurile încheiate între Turci și Englezi prevăd într'adevăr acțiuni în comun acord și alianța aceasta a fost reafirmată chiar în toamna trecută după întrevăderea dela Cairo între d-nii Churchill și Ismet Inonu. Dar până în prezent Turcia a înțeles să respecte cea mai strictă neutralitate, negăsind că faptele petrecute până azi ar implica interesul direct al sectorului balcanic, asupra căruia se leagă angajamentele sale.

Refuzul Turciei a provocat enervare la Londra, deoarece fără sprijinul conducerii dela Ankara invazia Balcanilor ar deveni îndoielnică, după cum politica externă britanică, fără acest sprijin, rămâne lipsită de cel mai important factor în Europa sud-orientală.

Presa turcă

s'a sesizat la rândul ei de cele apărute în ziarele londoneze, în frunte cu „Times“. Deputatul Sadak a publicat un articol intitulat „Turcia nu se teme de războiu“, în care, după ce pune la îndoială faptul că negocierile dintre Turcia și Anglia ar fi ajuns la un punct mort, ține să releve că Turcia face față unor probleme de mare importanță. Orice negocieri — afirmă el — trec prin faze diverse și problemele care fac obiectul negocierilor anglo turce nu sunt dintre acelea care pot fi discutate cu folos în public. Autorul articolului respinge apoi cu toată energia insinuările ziarului „Times“ cu privire la o divergență ce ar exista între dorințele poporului turc și politica guvernului. Nici poporul și nici guvernul turc nu sunt lipsiți de puterea de a hotărî în chestiuni vitale, cum ar fi chestiunea intrării în războiu sau rămânerii în neutralitate a Turciei.

Din această situație reiese că atitudinea guvernului turc este dictată de prudență. S'ar putea ca cercurile răspunzătoare din Turcia să se întrebe deci, dacă invazia anglo-americană în Balcani poate să fie pe placul Sovietelor și mai ales atunci când ar fi susținută de Turcia.

Rămâne de văzut cum se va clarifica în viitorul apropiat aspectul raporturilor anglo-turce și intrucât va fi revizuită intransigența dovedită și acum de guvernul din Ankara pe terenul neutralității sale.

Problema poloneză

deși n'a mai format obiect de discuțiuni ample în cursul zilelor trecute, rămâne totuși pe plan de actualitate prin concluziunile la care a dus în cercetarea raporturilor de

forțe politice și stabilirea unor date în domeniul politic pentru viitor.

Ziarele semnalează faptul că, în primăvara aceasta expiră garanțiile date Poloniei de către Marea Britanie cu privire la independența și păstrarea intactă a fronturilor. Ținând seamă de atitudinea de până acum atât a Englezilor cât și a Americanilor, rămâne de văzut dacă aceste garanții vor mai fi prelungite.

Conducerea de războiu japoneză probabil că nu va primi în activă aceste mișcări. Aviația japoneză atacă convoaiele americane, care se îndreaptă spre insulele Marshall, noua cucerire americană, căutând să îngreuneze stabilirea acestora aici. Activitatea aviatică va fi sporită în măsură ce va fi sporită și noua producție aviatică japoneză.

Poziția Finlandei

a fost discutată în ultimele zile atât în baza notei cu caracter ultimativ trimisă de Statele Unite, cât și a campaniei de presă și bombardamente deschise de Soviete. Deși cercurile îndreptățite ale Finlandei au arătat din capul locului hotărîrea de rezistență a micului popor baltic, s'au găsit totuși agenții de presă care să anunțe d-lui Paasikivi la Stockholm și pretinse negocieri dintre d-sa și d-na Kolontay, ambasadoarea sovietică din capitala Suediei. S'a folosit numele d-lui Paasikivi, deoarece e una din persoanele privită cu bunăvoință atât de anglo-americani cât și de bolșevici. Un comunicat oficial finlandez vine să pună la punct natura acestor aserțiuni, precizând că totul se reduce la o simplă fantezie și că d. Paasikivi nu are niciun fel de însărcinare pentru a aduce negocieri.

Guvernul emigrant jugoslav

stabilit la Cairo anunță și el formarea unei Uniuni democratice și populare jugoslave. Congresul național, convocat de generalul Mihailovici pe teritoriul jugoslav, a votat o rezoluție pentru reformele constituționale și politice ce ar urma să fie aduse unei noi înțebări a Slavilor din Sud. Dar această rezoluție nu prevede nimic în domeniul social.

D-l Beneș atacat de „Pravda“

ar părea să fie o glumă și totuși e un adevăr. Fostul președinte al republicii cehoslovace este învinuit deodată cu guvernul său, că nu a știut să opună o rezistență serioasă împotriva Germanilor. La Berlin se crede că acest atac ar fi o presiune asupra d-lui Beneș de a-și revizui lista guvernului și a face oarecari schimbări, după cum ar putea fi vorba și de alte scopuri, neclare deocamdată.

de Mardare Mateu

Situația pe fronturi

Pe frontul din răsărit

înregistrăm reluarea luptelor din orașului Narva, în sectorul nordic frontului. Sovieticii încearcă o depășire a acestui sector și se poate că între coasta Balticii și lacul Ilmen suferă rectificări. Luptele pregătite care au loc în acest triunghi, ca preparativele sovieticilor din sectorul Novgorod, indică acest lucru.

La Nord-Vest de Nevel luptele reînceput cu cea mai mare violență. Witebsk a reînceput presiunea sovietică fiind în curs lupte de o inversură fără seamăn. În sectorul central nu înregistrează alte operațiuni demne de reținut.

Luptele din sectorul Septovka încearcă să se transforme într'o adevărată ofensivă. Detalii asupra luptelor din acest sector lipsesc. Sunt menționate numai două încercări de pătrundere ale sovieticilor cu direcția Sud-Est.

Pe frontul din Italia

comunicatul oficial nu anunță acțiuni mari de luptă, ambele părți limitându-se la activitatea elementelor de recunoaștere și de șoc. Edificiul vechii mănăstiri Cassino a fost distrus de bombardamentele americane, pe motiv că s'ar găsit trupe germane în interior. Aviația germană a intervenit cu efect, bombardând diferite concentrații de vase de transport inamice.

Berlinul a fost bombardat

din nou de către avioanele britanice. Atacul s'a făcut pe o vreme înnoiră. Au fost aruncate mari cantități de bombe explosive și incendiare în diferite cartiere ale orașului. Sunt stricte ciuni la monumentele de artă, biserici, spitale și cartierele de locuințe. Au fost pierderi și populația orașului. Au fost doborâte 48 bombardiere.

Frontul din Pacific

S'a vorbit în mai multe rânduri despre atacurile date de americani în insulele deținute de Japonezi în Pacific. Se constată că prin aceste atacuri situația din Pacific a suferit schimbări importante și se observă că Americanii au atacat în ultima vreme cu superioritate covârșitoare. Japonezii au luptat cu hotărîre până în ultimul om în fața materialului războiului mult superior folosit de forțele aero-navale ale Statelor Unite. În felul acesta Americanii urmăresc să-și refacă spațiul pierdut spre Vest, pentru a-și desigură atacurile pe apă și în aer în viitor, precum și atacurile submarine.

„GAZETA TRANSILVANIAI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TEL. 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astreii“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200